

Sygn. akt III C 508/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2013 roku

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: SSO Błażej Domagała

Protokolant: Wioletta Matuszewska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2013 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa A. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o pozbawienie tytułu egzekucyjnego wykonalności

1. pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy, który stanowi nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym dnia 22 września 2008 r. przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (sygn. akt II Nc 41/08), utrzymany w całości w mocy wyrokiem tegoż Sądu z dnia 29 września 2009 r. (sygn. akt II C 237/09), zaopatrzony w klauzulę wykonalności dnia 17 października 2008 r., w części, tj. do kwoty 397349,79 (trzysta dziewięćdziesiąt siedem trzysta czterdzieści dziewięć 79/100) złotych;
2. w pozostałym zakresie oddala powództwo;
3. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi;
4. nieopłaconymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 13 kwietnia 2012 r. wniesionym przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L. (obecnie (...) Spółka Akcyjna), powodowie (...) Towarzystwo Budowlane Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. (dalej (...)), A. Z., W. N., domagali się pozbawienia w całości wykonalności tytułu wykonawczego, tj. nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie dnia 22 września 2008 r., sygn. akt II Nc 41/08. Dla uzasadnienia powołali się na potrącenie dokonane pisemnym oświadczeniem z dnia 5 kwietnia 2012 r. kwoty objętej tytułem wykonawczym z ich wierzytelnością wobec pozwanej w kwocie 1114071,71 zł z tytułu zatrzymanej kaucji gwarancyjnej.

Pozwana spółka wносиła o oddalenie powództwa wywodząc, że do umorzenia wierzytelności z tytułu kaucji gwarancyjnej doszło już wcześniej, wskutek złożenia oświadczenia o potrąceniu z należnościami przysługującymi jej od (...) w 2008 r.

Strony podtrzymywały stanowiska do zamknięcia rozprawy.

W stosunku do (...) oraz W. N. prawomocnie zwrócono pozew.

I. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia.

1. Ustalenie faktów, które Sąd uznał za udowodnione.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 22 września 2008 r. wydanym przez tut. Sąd w sprawie II Nc 41/08, nakazano powodowi w nin. sprawie zapłacić na rzecz (...) Sp. z o.o. w L. kwotę 521.000 zł wraz z odsetkami od dnia 25.04.2008 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy wyrokiem z dnia 29 września 2009 r., zaś klauzula wykonalności została nadana dnia 17.10.2008 r.

(bezsporne, kopia nakazu – k. 7, dołączone akta II C 237/09).

(...) Towarzystwu Budowlanemu Sp. z o.o. w W. przysługuje wymagalna wierzytelność z tytułu zatrzymanych kaucji gwarancyjnej wobec pozwanej w kwocie 1.114.071,71 zł.

(bezsporne).

Oświadczeniem z dnia 5 kwietnia 2012 r. (...) potraciła powyższą wierzytelność z przysługującą pozwanej na podstawie powołanego tytułu wykonawczego. Kolejne oświadczenie o tej samej treści złożono 17.04.2013 r.

(oświadczenie – k. 10, k. 255).

Poprzedniczkę pozwanej spółki łączyła z (...) Sp. z o.o. umowa o roboty budowlane z dnia 6 września 2006 r.

(umowa – k. 16-32).

Dnia 26 stycznia 2007 r. pomiędzy (...) Sp. z o.o. a (...) Sp. z o.o. oraz Konsorcjum (...) sp. z o.o. – (...) sp. z o.o. zawarto umowę, na mocy której wszelkie prawa i obowiązki (...) Sp. z o.o. wynikające z powołanej powyżej umowy będą przysługiwać i zobowiązywać konsorcjum, które przejmuje obowiązek generalnego wykonawcy inwestycji budynków mieszkalnych osiedla w L. przy ul. (...).

(umowa – k. 33-35).

W piśmie z dnia 08.07.2008 r. (...) Sp. z o.o. w L. złożyła oświadczenie, że tytułem kaucji gwarancyjnej z faktur została potrącona kwota 1.114.071,71 zł. Zgodnie z przesłanymi rozliczeniami została ona zarachowana na zaspokojenie wierzytelności pozwanej: kaucja zapłacona do (...) Sp. z o.o. w imieniu i na wniosek K. w łącznej kwocie 149.000 zł, kaucja zapłacona do (...) Sp. z o.o. na wniosek i w imieniu K. w kwocie 30.000 zł, faktury wystawione przez (...) na (...) z tytułu różnych prac wykonanych przez pozwaną i podwykonawców, z uwagi na nienależyte ich wykonanie przez (...), nie zapłacone na łączną kwotę 375.050,18 zł, faktury zapłacone do (...) Sp. z o.o. (dawniej Cementownia (...)) w imieniu Konsorcjum za dostawę betonu w kwotach 269.055,14 zł i 265.403,07 zł, część zapłaconej przez (...) dla (...) faktury za dzierżawę szalunków (f-ra (...)) w kwocie 25.563,32 zł.

(pismo – k. 237-238).

W piśmie z dnia 09.01.2009 r. pozwana oświadczyła, że w związku z przychyleniem się do reklamacji (...) dotyczącej kwoty 375.050,18 zł i skorygowaniem faktur, w miejsce tych należności kompensuje zapłacone przez (...) na polecenie (...) i nierozliczone faktury: (...), z której zapłacono kwotę 254.765,84 zł (...) S.A.; 01, z której zapłacono kwotę 3263,71 zł Usługi (...); (...), zapłaconej (...), z której skompensowano kwotę 117.019,83 zł. Wskazano, że pozwanej dalej przysługuje od (...) nie zapłacona kwota 103.821,08 zł.

(pismo – k. 236).

(...) S.A. zapłaciła na pisemne żądanie (...) dla (...) S.A. łączną kwotę 149.000 zł z tytułu dzierżawy szalunków; (...) Towarzystwo Budowlane oświadczyło, że wyraża zgodę na potrącenie tych kwot z przyszłych faktur przerobowych.

(k. 220-231 – pisma i potwierdzenia transakcji).

Dnia 19.01.2007 r. (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. w W. oraz (...) Sp. z o.o. zawarły umowę cesji, na mocy której pierwsza z w/w spółek przełała na drugą przysługującą wierzytelność, która przysługiwać jej będzie wobec (...) z tytułu wykonania

robót w kwocie 30.000 zł, jako należność z tytułu kaucji za wynajem żurawi wieżowych. Ponadto K. powołał się na zgodę na przelew wierzytelności na G. wynikający z umowy z (...).

Na podstawie powyższej umowy pozwana zapłaciła na rzecz G. Sp. z o.o kwotę 30.000 zł.

(k. 232-235 – umowa i potwierdzenie transakcji).

Podobna umowa cesji została zawarta przez K., (...) Sp. z o.o. w S. (następnie (...) Sp. z o.o. w S.) z tytułu należności za dostawę betonu. Na tej podstawie pozwana zapłaciła na rzecz (...) Sp. z o.o. kwoty 269.055,11 i 265.403,07 zł.

(k. 196-203 – faktury i umowa cesji).

Na pisemny wniosek (...) pozwana dokonała również zapłaty na rzecz Z. J. kwoty 3263,71 zł.

(k. 193-195 – pismo, faktura i potwierdzenie transakcji).

(...) zrealizował ponadto na rzecz (...) S.A., w miejsce K., zapłatę za faktury: (...) na kwotę 254.765,84 zł i (...) na kwoty 216.112,68 i 45.000 zł, jako należność za wynajem szalunków.

(faktury, potwierdzenia transakcji, zestawienia należności – k. 204-219).

W złożonych oświadczeniach przez (...) Sp. z o.o. (wyżej powołane) potrącono należności przysługujące tej spółce względem Konsorcjum z tytułu wzajemnych rozliczeń dotyczących robót budowlanych. (...) S.A. i (...) Sp. z o.o. nie były podwykonawcami na inwestycji, której dotyczyła umowa o roboty.

(zeznania świadka M. M. – k. 283-284).

2. Dowody, na których Sąd się oparł i przyczyny, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności.

Przedstawione ustalenia poczyniono na podstawie wskazanych powyżej dowodów, które nie były kwestionowane. Brak było dowodów, którym Sąd odmówiłby wiarygodności.

II. Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W niniejszej sprawie zastosowanie znajdował art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Ponadto z uwagi na zgłoszone zarzuty potrącenia należało uwzględnić art. 498 i nast. k.c.

1. Wierzytelność przysługująca spółce (...) z tytułu zatrzymanej kaucji gwarancyjnej nie była kwestionowana co do wielkości. Spór dotyczył tego, czy uległa ona umorzeniu wobec wcześniejszego potrącenia jej przez pozwaną z przysługującymi jej wierzytelnościami, czy do stosownego potrącenia doszło ewentualnie czy było bezskuteczne i, co za tym idzie, złożone przez (...) oświadczenie o potrąceniu spowodowało umorzenie objętej przedmiotowym tytułem wykonawczym należności.

2. W niniejszej sprawie konieczne było więc zbadanie, czy złożone przez pozwaną oświadczenia o potrąceniu były skuteczne. Inaczej rzecz ujmując, (...) zobowiązany był wykazać, że doszło do wzajemnego umorzenia wierzytelności. W tym zakresie Sąd badał jedynie to, czy dołączonymi przez pozwaną dokumentami doszło do wykazania istnienia wymagalnych wierzytelności, które mogły zostać skutecznie potrącone z wierzytelnością (...).

Nie mogło przy tym budzić żadnej wątpliwości, że aczkolwiek należność z zatrzymanych kaucji gwarancyjnych nie była w pełni wymagalna w dacie mających mieć miejsce potrąceń pozwanej, to z punktu widzenia art. 476 k.c. oraz przepisów o potrąceniu, istotnym było, aby wymagalna była wierzytelność przedstawiona do potrącenia. W tym zakresie należało podzielić wywoły przedstawił przez pozwaną, uznając, że wobec tego, iż na skutek potrącenia dochodzi do umorzenia wierzytelności, zaś wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia przed

terminem wymagalności jego wierzytelności, kwestia czy należności z tytułu zatrzymanych kaucji gwarancyjnych były wymagalne w dacie oświadczenia pozwanej nie była istotna.

3. Wbrew wywodom powoda brak było podstaw do uznania, że pozwana nie złożyła oświadczenia o potrąceniu. W obu przedstawionych pismach – z 08.07.2008 r. i 09.01.2009 r. w sposób nie budzący wątpliwości i nie wymagający wykładni zawarto oświadczenie o „zarachowaniu kaucji na zaspokojenie wierzytelności” i „kompensowaniu” wymienionych kwot. Odnosząc się do art. 60 k.c. wskazać należy, że oświadczenia te zawierają niebudzący wątpliwości przejaw woli zmierzający do wywołania oczywistych skutków prawnych, tj. umorzenia wierzytelności (...). Są dostatecznie wyraźne a także precyzują wolę potrącenia; aczkolwiek nie posłużono się w nich zwrotami z języka prawniczego, to użyte słowa potoczne „zarachowanie”, „kompensata” nie pozostawiają wątpliwości co do woli składającego oświadczenie.

Wobec tego należało przyjąć, że oświadczenie o potrąceniu zostało złożone.

4. Powód kwestionował skuteczność potrąceń nie tylko z punktu widzenia samego złożenia oświadczenia, lecz również podnosił ewentualną bezzasadność przedstawienia konkretnych kwot do potrącenia. Mając to na uwadze oraz art. 6 k.c. strona pozwana była zobowiązana odeprzeć te zarzuty i wykazać, że przysługiwały jej konkretne, określone co do wysokości, terminu i rodzaju wierzytelności. Ciężarowi temu sprostano jedynie częściowo. Podkreślić należy przy tym, że nie było rzeczą Sądu dociekanie czy określone wierzytelności powołane przez (...) mogły przysługiwać tej spółce na innej niż powołana podstawie prawnej. Istotnym bowiem było, czy wskazane w oświadczeniu o potrąceniu zobowiązanie było wymagalne, istniało o kwocie określonej w nim i wynikało z podanych w oświadczeniu okoliczności (rodzaj wierzytelności).

5. W ocenie Sądu nie mogło budzić wątpliwości, że (...) dokonując zapłaty na rzecz (...) S.A. kwoty łącznie 149.000 zł, (...) Sp. z o.o. kwoty 30.000 zł, (...) Sp. z o.o. kwot 269.055,14 i 265.403,07 zł oraz Z. J. kwoty 3263,71 zł działał w celu wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela w stosunku do (...). Potwierdza to dokonanie płatności na wyraźne zlecenie tej spółki, z jednoczesnym oświadczeniem o potrąceniu tych kwot z jej przyszłych należności. Taka wykładania wzajemnych zachowań stron jest oczywista z punktu widzenia art. 60 i 65 k.c. Oświadczenia (...) niewątpliwie stanowią zgodę na spłacenie jej długów przez (...), co odpowiada w pełni art. 518 § 1 pkt 3 k.p.c.; były one złożone bądź w postaci dyspozycji dotyczącej zapłaty konkretnych kwot, bądź poprzez oświadczenia zawarte w umowach cesji.

Tym samym pozwana wykazała, że na podstawie powołanego powyżej przepisu stała się wierzycielem (...) do kwoty łącznej 716.721,92 zł i taka kwota była niewątpliwie wymagalna w dacie złożenia oświadczeń o potrąceniu. W tym zakresie oświadczenie było skuteczne i co za tym idzie, doszło do umorzenia wzajemnej wierzytelności kontrahenta do powyżej powołanej wysokości. Z uwagi na zawarcie przez spółkę (...), (...) i (...) umowy z dnia 26.01.2007 r. nie mogło budzić najmniejszej wątpliwości, że wszelkie ewentualne zobowiązania pierwszej z powyżej wymienionych zostały „przejęte” przez Konsorcjum, tym samym wierzytelności K. mogły być dochodzone od (...).

6. W złożonych oświadczeniach o potrąceniu ponadto powołano się na zapłacone na rzecz (...) S.A. kwoty z faktur (...), jako świadczenie dokonane na polecenie (...). Nie przedstawiono jednakże żadnych dowodów, że takie „polecenie” miało miejsce. Nie wykazano, iż dłużnik złożył pisemne oświadczenie o zgodzie na wstąpienie w prawa zaspokojonego wierzyciela. Nie przedstawiono żadnych innych okoliczności, czy umów, z których by wynikało, iż doszło do spłaty (...) S.A. na podstawie istniejącego i łączącego pozwaną z K. stosunku prawnego. Co najwyżej można więc było tu mówić o bezpodstawnym wzbogaceniu, jednakże wobec tego, że taka podstawa wierzytelności nie została powołana w oświadczeniu o potrąceniu, nie było to przedmiotem dalszego badania Sądu.

Jednocześnie poza sporem było, że (...) S.A. nie była podwykonawcą na budowie, która była przedmiotem umowy o roboty budowlane pomiędzy pozwaną a Konsorcjum (...). Co za tym idzie brak było podstaw do ewentualnego rozważania spełnienia tych świadczeń w ramach solidarnej odpowiedzialności inwestora na podstawie art. 647¹ § 5 k.c. i dochodzonego regresu. Taka podstawa (rodzaj) wierzytelności zresztą nie została wskazana w oświadczeniu o potrąceniu.

Reasumując. Nie wykazano w niniejszym postępowaniu, że pozwanej przysługiwały skuteczne względem (...) wierzytelności o rodzaju określonym w oświadczeniu o potrąceniu, wynikające z zapłaty faktur (...). Co za tym idzie, nie można było uznać, że w tym zakresie było ono skuteczne.

7. Brak było również podstaw do rozważania w sprawie, czy doszło do skutecznego potrącenia należności na kwotę 375.050,18 zł (pismo z dnia 08.07.2008 r.), jako że w jakikolwiek sposób nie wykazano, że wierzytelności w takiej wysokości, z tytułu „różnych prac wykonanych” przez (...) z uwagi na ich nienależyte wykonanie przez (...), istniały. Tym bardziej, iż - z uwagi na oświadczenie zawarte w piśmie z dnia 09.01.2009 r. - przyjąć należało, że sama pozwana uznała, iż takich należności nie mogła skutecznie przedstawić do potrącenia.

8. Reasumując. W niniejszym postępowaniu ustalono, że na skutek złożonych oświadczeń pozwana dokonała potrącenia należnej (...) kwoty z tytułu kaucji gwarancyjnych do wysokości 716.721,92 zł. Co za tym idzie, spółka ta mogła skutecznie potrącić należności przysługującej przeciwko niej (...) S.A. z tytułu przedmiotowego tytułu wykonawczego do kwoty 397.349,79 zł. Wobec złożenia stosownego oświadczenia po powstaniu tytułu egzekucyjnego, należało pozew uwzględnić w części i pozbawić przedmiotowy tytuł wykonalności do wskazanej powyżej kwoty na podstawie art. 841 § 1 pkt 2 k.p.c., w pozostałym zakresie oddalając powództwo.

III. Postanowienia w przedmiocie kosztów procesu i kosztów sądowych.

1. Wobec wydania wyroku w sprawie, stosownie do art. 108 § 1 k.p.c. Sąd zobligowany był do rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Wniosek o zasądzenie kosztów strony zgłosiły przed zamknięciem rozprawy (art. 109 § 1 k.p.c.). W niniejszej sprawie znajdowała zastosowanie zasada odpowiedzialności za wynik procesu, przy której stosowaniu należało jednakże uwzględnić ostateczny wynik procesu, a więc jedynie częściowe uwzględnienie żądania, w części odpowiadającej około połowie kwoty egzekwowanej od (...) i powoda (uwzględniając odsetki). Mając to na uwadze, na podstawie art. 100 k.p.c. dokonano wzajemnego zniesienia kosztów procesu.

2. O nieopłaconych kosztach sądowych orzeczono przy uwzględnieniu art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c.